

אנרגיה צעירה

Category: משפטים, שמות

'נעשה ונשמע' הוא משפט אלמותי ומכונן שנצרב בנפש היהודית לאורך הדורות. מהי התפנית שאירעה בה' סיון שהכינה את הקרקע להכרזה כה משמעותית?

ברית מבוגרים? לא מה שחשבתם

בפעם האחרונה שביקרתי בישראל פגשתי קרוב משפחה אבוד שלא ראיתי שנים רבות. כשהכרתי אותו הוא היה בחור צעיר שלא שמר מצוות, אולם במשך השנים הוא התקרר ליהדות. כשפגשתי אותו הפעם הוא היה לבוש כרב חשוב, ושאלתי אותו במה הוא מתעסק.

הוא סיפר לי בין השאר שהוא מוהל למבוגרים. הוא קיבל על כך אישור מיוחד ממשרד הבריאות, ופעם בשבוע הוא נוסע לבית הרפואה, שם במשך יום שלם הוא שוהה בחדר ניתוח ועורך בריתות למבוגרים.

"אתה כנראה עושה בריתות ליהודים שעלו מרוסיה?", שיערתי בקול. הוא הביט בי ואמר: "לא, בכלל לא. העלייה הרוסית היא ותיקה, ומי שרצה כבר עשה ברית. מדובר על יהודים שנולדו בישראל, 'סאברעס' למהדרין.

לא האמנתי למשמע אוזניי. מתברר שישנה תנועה של הורים בישראל שלא מלים את ילדיהם מכל מיני סיבות שגויות. "מה אם כן מביא אותם בתור מבוגרים לעשות ברית, כאשר המצב הרבה יותר מסובך וכואב?", שאלתי. הוא ענה לי שזה קורה בזכות הצבא. כאשר אותם צעירים מתגייסים לצבא הם מגלים שרק הם לא מהולים, ומרגישים שחסר להם משהו שמייחד כל יהודי, והם פונים למפקדים שלהם שיארגנו להם ברית מילה.

שאלתי אותו האם זוהי תופעה שולית והוא ענה שישנם מאות צעירים בארץ, בפרט באזור המרכז שלא עברו ברית מילה.

הבקשה: למות יהודי

לאחרונה ראיתי ראיון עם יהודי בישראל שנקרא 'המוהל של החיילים'. הוא מספר שפעם בחודש הוא עושה בריתות לחיילים שעוברים גיור בצה"ל, וכחלק מתהליך הגיור הם עושים ברית מילה.

כדי להפיג את המתח של הצעיר הנימול הוא קושר אתו שיחה בשעת הברית. באחד המקרים הוא עשה ברית לצעיר כבן שלשים, והוא ראה שהוא מאוד לחוץ. הוא שאל אותו מה תפקידו בצבא, הבחור סיפר שהוא טייס קרב, ואז הוסיף: "תאמין לי, שאני יותר לחוץ מהברית שאני

עובר כעת, מאשר לטוס למבצע מעל דמשק¹."

הוא חלק בראיון את אחד הסיפורים שהשפיעו עליו עמוקות. כשהוא דיבר עם אחד הצעירים בזמן הברית הוא שאל אותו איזה שם יהודי הוא רוצה לבחור לעצמו. כמו שלתינוק נותנים את השם היהודי בזמן הברית מילה, כך גם גר בוחר שם יהודי בזמן הברית.

אותו צעיר התחיל לבכות ואמר: 'איתן'. המוהל שאל אותו מדוע הוא בוחר בשם איתן, והחייל ענה לו תשובה מדהימה: בשנת 2014 צה"ל יצא למבצע צבאי רחב היקף ברצועת עזה שנמשך חמישים יום. זאת הייתה לחימה קשה מול ארגוני הטרור שהסתיימה בהפסקת אש. 70 חיילים איבדו את חייהם במהלך המבצע.

בשלב הזה עלו דמעות בעיניו של החייל. הוא סיפר לו שבאחד הימים הקשים של הקרבות בעזה, כמה מהחברים שלו לגדוד ה'צנחנים' נהרגו. ואז בעודו מנסה לתפוס מחסה לקראת הקרב הבא הוא התפלל לקב"ה ואמר: "ריבונו של עולם, אם אני צריך למות כדי להגן על המולדת לא איכפת לי, אבל אם אני עומד למות, אז לא למות כמו גוי²".

החייל המשיך: "אני התחלתי כבר תהליך גיור. בבקשה תן לי לצאת מפה כדי לסיים את התהליך ולעשות ברית מילה, ואז אם למות ³ למות כיהודי⁴". והיות שהמבצע שבו הוא השתתף נקרא 'צוק איתן' הוא בחר לעצמו את השם 'איתן'.

צ'ק פתוח

"נעשה ונשמע" זוהי ההצהרה הידועה שעם ישראל הצהיר במתן תורה. את הסיפור של מתן תורה קראנו שבוע שעבר, אבל דווקא ההצהרה הזאת מופיעה בפרשת השבוע משפטים.

בסוף פרשת משפטים התורה חוזרת לסיפור של מתן תורה, בפרק שמשלים את הסיפור של מתן תורה. עם ישראל מגיע להר סיני ביום א' של חודש סיון, אותו היום הוקדש למנוחה מהדרך. למחרת משה עלה להר שם ה' ציווה אותו שיעביר מסר "לבית יעקב ולבני ישראל", לנשים ולגברים, שהנה הוצאתי אתכם ממצרים, ואם תשמעו בקולי אתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. משה ירד אל העם ואמר להם את דברי ה'. ואז מספרת התורה: "ויענו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה" (יתרו יט, ח).

בפרשתנו אנו קוראים שיומיים לאחר מכן, ביום ד' בסיון משה נקרא שוב לעלות אל ההר ואז הוא שוב חוזר אל העם ומורה להם איזה הכנות הם אמורים לעשות כדי להיות מוכנים לאירוע הגדול בהיסטוריה של האנושות: "מעמד הר סיני וקבלת התורה". גם בפעם הזאת "ויען כל העם קול אחד כל אשר דבר ה' נעשה" (משפטים כד, ג).

למחרת בה' בסיון משה השכים בבוקר, בנה מזבח והעלו עולות וזבחים. ואז הוא לקח את "ספר הברית" שזה ספר התורה שהיה אז וקרא באזניהם מתחילת חומש בראשית ועד מתן תורה.

"ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע" (כד, ז).

מה התווסף באמירת "נעשה ונשמע" על ההתחייבויות הקודמות שבהם אמרו "כל אשר דבר ה' נעשה"?

מסבירים המפרשים שקודם הם התחייבו על מה שהם כבר שמעו מפי משה, והם ידעו על מה הם מתחייבים. הפעם הם חתמו על צ'ק פתוח. "נעשה ונשמע" פירושו שהם מתחייבים בזה לעשות את כל מה ש'נשמע' בעתיד, לא רק מה שנאמר להם בעבר. וזה מה שעומד מאחורי ההתלהבות של כל הדורות מההצהרה "נעשה ונשמע", אנחנו נעשה את כל מה שנשמע בעתיד.

הצעירים מרימים את הכפפה

נשאלת השאלה, מה קרה בה' בסיון שדווקא אז עם ישראל נתן את ההתחייבות האולטימטיבית "נעשה ונשמע". איזה שינוי קרה באותו יום שדווקא אז הם הסכימו להתחייבות הזאת, מה שאין כן קודם, שהם רק התחייבו לעשות את מה שהם שמעו כבר?

ואולי יש לומר: כשמשה ירד מהר סיני ביום ב' בסיון אחרי שהקב"ה אמר לו "כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל" (יתרו יט, ג) שידבר עם הנשים ואחר כך עם הגברים, מה משה עשה בפועל? התורה מספרת "ויבא משה ויקרא לזקני ישראל" (יט, ז), הוא אסף את הזקנים, הרבנים החשובים וכו', ולהם הוא מסר את דברי ה'.

מה שאין כן בה' בסיון חלה תפנית בהנהגה של משה. מסופר בפרשתנו: "וישלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות וגו'" (משפטים כד, ה). זוהי הפעם הראשונה (שמסופר בכתובים) שמשה פנה אל נערי בני ישראל, אל הבכורות הצעירים שהיו בעם ישראל ונתן להם תפקיד. הם אלו שהכריזו "נעשה ונשמע".

(ויש לדייק: בפרשת יתרו, ב"נעשה" הראשון, נאמר: "ויענו כל העם יחדיו". בפעם השנייה בפרשת משפטים נאמר: "ויען כל העם קול אחד", כולם יחד ענו את ה"נעשה", מה שאין כן כשזה הגיע לאמירה של "נעשה ונשמע" נאמר "ויאמרו", לא מוזכר שכל העם ענה את זה.)

את החשיבות של הצעירים אנו רואים בעוד נושא חשוב בהיסטוריה היהודית: בית המקדש. התלמוד מספר שבעת חורבן בית המקדש הראשון 'פרחי כהונה' ² הכוהנים הצעירים, התקבצו קבוצות קבוצות ומפתחות ההיכל בידן. הם עלו לגג ההיכל, פנו להקב"ה ואמרו: "ריבונו של עולם לא זכינו להיות גזברין נאמנים, יהיו המפתחות מסורות לך". והם זרקו את המפתחות כלפי מעלה. ואז יצאה כעין פיסת יד מהשמיים וקיבלה את המפתחות מהם (תענית כט, א).

אומר הרבי שמכאן למדים שהמפתחות של בית המקדש ניתנו בידיהם של הצעירים. וההוראה מכך היא, שהמפתחות לבית המקדש הרוחני של העם היהודי הוא בידיים של הצעירים, הם אלו שצריכים לקשר כל יהודי לבית המקדש, דהיינו, לנקודה היהודית שיש בתוכו.

לכל יהודי יש בית מקדש בליבו פנימה, וצריך רק לתת לו את המפתח. המפתח הוא קיום מצוה. לצעירים יש את ההתלהבות והכריזמה לעורר ביהודי את החשק לפתוח את בית המקדש האישי שלו (תו"מ ח"ג עמ' 313).